

MITÄ TARKOITTAÄ KUN PUHUTAAN KOKON OSÄKÄSKUNNÄSTÄ TÄI KOKONJÄRVEN SUOJELUYHDISTYKSESTÄ?

Hannes Kulmala

Kokon osakaskunta

Osakaskunnan tausta

Jo muinaiset roomalaiset.... No, ei mennä ihan niin pitkälle, mutta aika kauas taaksepäin kuitenkin.

Vielä reilut 250 vuotta sitten kylän maat oli jaettu viljelyn kannalta epäkäytännöllisiin sarkoihin, joita viljeltiin yhdessä. Veroyksikkönä käytettiin käsitetä manttaali, joka kuvasi kunkin talon osuutta peltojen tuotosta. 1700-luvun jälkipuoliskolla systeemiin tehtiin muutos, jonka tunnemme historiasta isojakona.

Isojaossa maat jaettiin manttaaliluvun mukaisesti eri taloille ja tilojen rajoiksi laitettiin rajapyykit. Veteen on kuitenkin tunnetusti vaikea piirtää viivoja. Kun kylä oli järven rannalla, oli ratkaistava, miten lohkoa järvi eri taloille. Homma ratkaistiin perustamalla yhteisomistusalueita, joista kullakin talolla eli kiinteistöllä oli manttaolimäärän mukainen laskennallinen osuus. Siitä alkaen tätä yhteisomistusta on käytetty yleisesti vesistöjen omistusmuotona. Tämä on tausta myös Kokon osakaskunnalle.

Maakiinteistöjä on myyty ja lohkottu vuosisatojen aikana moneen kertaan. Samalla lohkottu maakiinteistö on saanut pinta-alaa vastaavan osuuden järven osakaskunnasta. Tämä on ihailtava, vuosisatoja toiminut hallintosuoritus yhteiskunnaltamme. Epäselvyydet maan omistusoikeuksista ja niiden rajoista ovat tänä päivänäkin suuria kehityksen esteitä monissa maissa.

Osakaskunnan osakkuus/jäsenyys

Osakaskunnan osakkuus on lakisääteinen (yhteisäluelaki 758/1989). Siihen ei erikseen liitytä, ja sen jäsenistö on rajattu. *Järven osakaskunnan osakkuus* tulee kaupanteon mukana automaattisesti lohkottaessa kiinteistöä, jolla on ennestään osuus osakaskunnasta. Osakkuus kirjataan kaupakirjaan ja kiinteistörekisteriin. Tätä järven osakaskuntaa ei pidä sotkea *vesiosuuskunta*-käsitteeseen. *Vesiosuuskuntia* muodostetaan esim. huolehtimaan alueellisesta vedenjakelusta ja ylläpitämään ko. alueen vesijohtoverkoston. Nämä osuuskunnat ovat siis aivan eri asia nimien samankaltaisuudesta huolimatta.

Osakaskunnan tehtävät

Osakaskunnalle kuuluvat pääsääntöisesti kaikki ne tehtävät, jotka kiinteistönomistajalle normaalisti kuuluvat. Osakaskunta päättää kaikista yhteistä aluetta koskevista, omistajan päätäntävaltaan kuuluvista asioista. Kenelläkään ei ole lähtökohtaisesti ilman osakaskunnan suostumusta, oikeutta ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin osakaskunnan alueella.

Verrataanpa asiaa taloyhtiöön, jolla on yhteisiä alueita kuten piha ja rappukäytävät. Emme voi mennä rakentamaan omin päin pihaan keinuja ja hiekkalaatikoita tai maalaamaan rappukäytävää oman kerroksemme osalta mielivärimme mukaan. Meidän on sovittava toimenpiteistä näillä alueilla tavalla tai toisella yhteisymmärryksessä. Yleensä näistä päätetään taloyhtiön yleisissä kokouksissa.

Tiukasta ilmaisusta huolimatta oman rannan pienimuotoiset kunnostustoimenpiteet, kuten vesikasvillisuuden niitto, ovat toki "maalaisjärkeä" käyttäen mahdollisia, vähennetäänhän niitolla järven sisäistä ravinnekuormaa. Ruoppaaminen onkin jo toinen juttu. Ruoppausta koskevat omat säädöksensä ja määräyksensä (mm. vesilaki), joita on parasta noudattaa. Ruoppauksiin liittyvät näkemyserot ovat tyyppillisiä asioita, jotka ovat saaneet huonoissa väleissä olevat naapurit keskustelemaan herkästi juristin välityksellä.

Osakaskunnan tehtäväksi on kalastuslaissa määrätty myös kalastuksen järjestäminen ja hoito. Kalastuksen järjestämiseen kuuluu mm. pyydysmerkkien myynti. Myös metsästyksen järjestäminen vesialueella kuuluu osakaskunnan tehtäviin. Käsitteet kalastuskunta ja osakaskunta ovat käytännössä sama asia.

Osakaskunnan päätöksenteko

Osakaskunnan päätäntävaltaa käyttää osakaskunnan kokous (huom. vertaus taloyhtiöön). Kokonjärven osakaskunnan kokoukset on pidetty yleensä kevättalvella. Kokouskutsu on julkaistu Urjalan Sanomissa. Pyrimme jatkossa ilmoittamaan asiasta myös suojeluyhdistyksen kotisivuilla. Osakaskunnan käytännön asioita hoitaa yleiskokouksen valitsema hoitokunta (hallitus).

Kokonjärven suojeluyhdistys

Miten osakaskunta ja suojeluyhdistys eroavat toisistaan?

Edellä kuvatun osakaskunnan osakkaaksi ei liitytä, vaan jäseneksi tullaan lain nojalla automaattisesti tultaessa sellaisen kiinteistön omistajaksi, jolla on osuus yhteiseen vesialueeseen. Järviosakkuutta omistamaton ei voi liittyä osakaskuntaa.

Sen sijaan järven suojeluyhdistykseen liitytään omasta halusta ja päätöksestä. Jäseneksi voi liittyä henkilö tai oikeuskelpoinen yhteisö. Suojeluyhdistys on eräänlainen ”aatteellinen” järjestö, jonka säännöissä määritelty tarkoitus on ”edistää, kehittää ja tukea vesistönsuojelua ja vaalia maisemallisia arvoja toiminta-alueellaan”. Luonnollisesti osakaskunnallakin on samat intressit.

Keskeinen ero on, että osakaskunnalla on tarkkaan rajattu toimialue. Se voi toimia vain järven alueella ja joillakin sen omistukseen jääneillä pienillä vesijättömailla. Suojeluyhdistyksen toimialuetta ei ole rajattu. Se voi toimia sekä järven alueella että sen ympäristöalueilla kiinteistönomistajien luvalla ja yhteistyössä heidän kanssaan. Suojeluyhdistyksen ja osakaskunnan jäsenyydet menevät suurelta osin päällekkäin, mikä helpottaa ja antaa luontaisen pohjan yhteistyölle.

Kokonjärven tila on tunnetusti huono. Tilan parantaminen edellyttää pitkäaikaisia toimenpiteitä, joilla vähennetään ulkoista ja sisäistä ravinnekuormitusta. Varsinkin ulkoisen ravinnekuorman vähentäminen edellyttää toimenpiteitä järven ulkopuolisella valuma-alueella. Edellä todettu osakaskunnan ja suojeluyhdistyksen toimialueen ero lienee ollut yhtenä perusteena sille, että Tarpianjoen kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa v. 2013-2017 todetaan Kokonjärven osalta mm.

”Kokonjärvelle olisi pitkällä aikavälillä suositeltavaa tehdä valuma-alueen kunnostussuunnitelma, jonka avulla toimenpiteet ravinteiden vähentämiseksi voitaisiin aloittaa. Tätä varten voitaisiin Kokonjärvelle perustaa suojeluyhdistys, jonka toiminnassa osakaskunnat olisivat vahvasti mukana”

Suojeluyhdistys on perustettu. En tässä yhteydessä kuvaa suojeluyhdistyksen toimintaa ja tehtäviä tarkemmin. Niihin voi tutustua yhdistyksen säännöistä ja muusta yhdistyksen kotisivuilta löytyvästä materiaalista.

Esimerkkejä toimivastuista sekä yhteisistä intresseistä

Otan pari esimerkkiä kuvaamaan suojeluyhdistyksen ja osakaskunnan toiminnan eroja – vaikka molempien kokonaisintressit ovat pitkälle samat.

Keskusteluissa on tullut esiin Kokonjoen suulla olevan järvemme laskupadon ”patoturvallisuus”. Järven vesistöön kuuluvana kiinteänä rakenteena se kuuluu osakaskunnan vastuulle. Pato on järven olemassaolon

kannalta välttämätön, joten sen kestävyys ja kunto on kuitenkin yhteinen huoli. Tämän padon rakentamisella ja siihen liittyvällä järven vedenkorkeuden määrittelyllä on mielenkiintoinen taustahistoria, jossa osakaskunnalla oli keskeinen osa. Siitä juttu joku toinen kerta.

On esitetty kysymys hoitokalastuksesta keinona järven sisäisen ravinnekuorman vähentämiseksi. Lain mukaan kalastusasiat kuuluvat osakas-/kalastuskunnalle, mutta intressi on yhteinen. Tästä asiasta keskusteltiin osakaskunnan kokouksessa keväällä 2015, ja sitä on käsitelty myös edellä todetussa kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa. Suunnitelman mukaan ”tällä hetkellä ulkoinen kuormitus on niin suuri, ettei esim. hoitokalastuksilla saavutettaisi kuin korkeintaan lyhytaikaisia tuloksia”.

Jos järven valuma-alueilla halutaan tehdä jotain toimenpiteitä ulkoisen ravinnekuorman vähentämiseksi, voi suojeluyhdistys muun muassa luoda siihen tarvittavan yhteistyöverkoston osakaskunnan sekä maanomistajien kanssa.

Suojeluyhdistyksen luontaista toimintaa on myös erilaisten yhteistapahtumien järjestäminen sekä toimiminen muutoinkin suojelutietoisuuden lisääjänä ja järven kunnon parantamisesta kiinnostuneiden yhteisönä.

Esimerkit kuvaavat, kuinka vahvasti nämä kaksi organisaatiota ovat kytköksissä toisiinsa ja kuinka tärkeää niiden yhteistyö on.